

Nobel Center Arkitekttävling

Juryns utlåtande
Steg 2

Bakgrund

Sedan Nobelstiftelsen bildades år 1900 har det funnits planer på en byggnad för Nobelpriset där Nobelpristagarna och deras insatser kan presenteras för allmänheten. Under de senaste två decennierna har det förts diskussioner mellan Nobelstiftelsen, svenska staten och Stockholms stad om var och hur ett Nobel Center skulle kunna komma till stånd i Stockholm. Under denna period har Nobelmuseet etablerats i tillfälliga lokaler i Gamla Stan samtidigt som Nobels Fredscenter byggts upp i Oslo.

Alfred Nobel skrev i sitt testamente att han ville ge sitt pris åt dem som hade gjort mänskligheten den största nytta. Nobelstiftelsens tanke är att Nobel Center ska verka i denna anda och bygga upp sin verksamhet kring Nobelprisets unika kombination av ämnesområden – naturvetenskap, litteratur och fred. Nobel Center ska bli en unik plats - Nobelprisets hem i Stockholm - med en bred publik verksamhet, vetenskapliga konferenser, möten och evenemang. En plats som ska inspirera, engagera och väcka nyfikenhet.

Under 2011 skedde ett genombrott i diskussionerna kring Nobel Center. Efter ett gemensamt arbete mellan Nobelstiftelsen och Stockholms stad, med att identifiera lämpliga platser för Nobel Center, undertecknades i december en avsiktsförklaring om att gemensamt verka för att ett Nobel Center skall komma till stånd. Staden erbjöd för detta ändamål en tomt på Blasieholmen, intill Nybroviken och Nationalmuseum. Detta är en centralt belägen plats som sedan lång tid reserverats av staden för ett allmännyttigt och viktigt ändamål.

En utgångspunkt för den träffade uppgörelsen var att Nobelstiftelsen skulle ta ansvar för att uppföra och driva det framtida Nobel Center. Ambitionen var att finansieringen av byggnaden skulle ske med privata donationer. Den svenska staten ställde sig snabbt bakom projektet och utlovade driftsstöd från 2018. I övrigt avses den framtida verksamheten i centret komma att finansieras med egna intäkter från exempelvis inträden, butik, restauranger, konferenser och garage samt med donationer och stöd av samarbetspartners. Till detta kommer driftsstöd från Stockholms stad.

För att genomföra projektet och förvalta Nobel Center bildades genom Nobelstiftelsens försorg Nobelhuset AB 2012. I augusti samma år lämnade staden en markanvisning för tomten på Blasieholmen till Nobelhuset.

Genom Nobelhuset AB utlyste Nobelstiftelsen en arkitektävling i juni 2013. Inbjudan föregicks av en process där cirka 175 arkitekter från hela världen uppmuntrats att delta. De 142 arkitekter som visat intresse granskades i en omfattande process innan 20 inbjöds att presentera sig i Stockholm. Tolv av dessa valdes sedan ut och bjöds in att delta i tävlingen. Slutligen deltog elva.

Tävlingen har präglats av en önskan om en så öppen process som möjligt. De olika förslagen har både i det första och andra steget ställts ut i Nobelmuseet. Presentationer av arkitekterna och förslagen har också ordnats bl.a. av Stockholms arkitektförening.

Detta utlåtande innehåller juryns bedömning av de tre förslag som i november 2013 valdes till tävlingens andra steg. Efter tävlingen har Nobelstiftelsen ambitionen att med hjälp av Nobelhuset AB utveckla vinnande förslag så att det kan utgöra underlag för stadens arbete med en ny detaljplan och så småningom uppföras på den tänkta tomten på Blasieholmen.

Under förutsättning att byggstart sker som planerat i slutet av 2015, kan det nya Nobel Center öppna i december 2018.

Juryn

Juryn är utsedd av Nobelhuset AB efter förankring i Nobelstiftelsen. Den har getts en bred sammansättning med företrädare för de svenska prisutdelande institutionerna (Karolinska Institutet, Kungl. Vetenskapsakademien och Svenska Akademien) och Nobelstiftelsen samt med sakkunniga inom bygg- och fastighetsfrågor, arkitektur, stadsbyggnad, och museiverksamhet.

Professor och arkitekt SAFA Juhani Pallasmaa (Helsingfors) har varit juryns särskilda rådgivare. Dessutom har ett antal experter bistått juryn med kostnadskalkylering, beräkning av energi- och miljöprestanda, ytberäkningar och programuppfyllelse samt med bedömning av stadsbilda- och landskapsfrågor samt kulturmiljöfrågor.

Juryns medlemmar

Lars Heikensten, ekon.dr., VD i Nobelstiftelsen (ordförande)

Olov Amelin, fil.dr, museichef för Nobelmuseet

Lars Drangel, civ.ing., Ramsbury Property

Elizabeth Hatz, arkitekt SAR/MSA, universitetslektor KTH, bitr. professor UL (Irland)

Marika Hedin, fil.dr., museichef Gustavianum i Uppsala, tidigare museichef för Vasamuseet

Gunnar von Heijne, civ.ing., professor i teoretisk kemi, Stockholms Universitet, tidigare ordf. i Nobelkommittén för kemi

Karolina Keyzer, arkitekt SAR/MSA, stadsarkitekt i Stockholm

Anders Nylander, civ.ing., tidigare VD i börsnoterat fastighetsbolag

Inga Varg, arkitekt SAR/MSA, Varg Arkitekter, ledamot i Stockholms Skönhetsråd

Harriet Wallberg, professor i fysiologi, tidigare rektor för Karolinska Institutet

Per Wästberg, författare, Svenska Akademien, ordf. i Nobelkommittén för litteratur, tidigare ledamot i Stockholms Skönhetsråd, tidigare ordförande i Samfundet S:t Erik

Föredragande

Peter Ohrstedt, arkitekt SAR/MSA, projektchef i Nobelhuset AB, tidigare ledamot i Stockholms Skönhetsråd

Sekreterare

Elsa Thambert, projektkoordinator, Nobelhuset AB

Bedömda förslag

I november 2013 valde juryn ut tre förslag som skulle bearbetas under tävlingens andra steg. Då bröts också anonymiteten i tävlingen och juryn har därför haft en möjlighet att därefter kunna lyssna på förslagsställarnas egna presentationer och att överföra egna synpunkter.

De tre förslag som lämnades in den 17 januari 2014 och som juryn har bedömt under det andra steget av tävlingen är:

- "Nobelhuset" av arkitekterna David Chipperfield och Christoph Felger, David Chipperfield Architects Berlin
- "The Nobel Snowflake" av arkitekt Gert Wingårdh, Wingårdh Arkitektkontor
- "A Room and a Half" av arkitekt Johan Celsing, Johan Celsing Arkitektkontor

Juryns bedömning

Övergripande slutsatser

Inför bearbetningen av tävlingsförslagen i det andra steget av tävlingen formulerade juryn allmänna slutsatser och specifika anvisningar till finalisterna.

Fördjupad kunskap om möjligheter att effektivisera utnyttjandet av lokalerna och erfarenhet från tävlingens första steg gjorde det dessutom möjligt för Nobelhuset AB att reducera tävlingsprogrammets krav på programytor med cirka 15 procent.

Juryn har kunnat konstatera att alla tre förslagsställarna lyckats med att minska ner tävlingsförslagen väsentligt och i olika grad utveckla dem i den riktning juryn efterfrågat. Juryn har därför kunnat jämföra och ta ställning till tre kvalificerade förslag.

Inför sin slutliga bedömning har juryn inhämtat synpunkter från ovan nämnda specialister och rådgivare.

Juryn anser att det förslag som utses som vinnare och rekommenderas för vidareutveckling och utförande, uppfyller de högt ställda programkraven för ett framtida Nobel Center. Under kommande planprocess och projektering kan byggnaden utvecklas och förbättras ytterligare i dialog med beställare och myndigheter. Den skapade helheten kommer att kunna väl tillfredsställa verksamhetens krav, förstärka kvaliteten på det publika stadsrum som Blasieholmen utgör och bidra till staden i allmänhet.

Stadsmiljö

Ett Nobel Center kommer – särskilt om Nobelprisutdelningen sker där – att få internationell uppmärksamhet som symbol för Nobelpriset. Det kommer därmed att utgöra en väsentlig komplettering till Stockholms mest prominenta och viktiga publika byggnader. Beläget på Blasieholmen har det alla förutsättningar att bli ett av Stockholms mest attraktiva besöksmål, med internationell slagkraft. Såväl besökande turister som stockholmarna får här en plats att återkomma till. Med sin breda publika verksamhet kommer centret att öka värdet på en central plats i hjärtat av Stockholm och göra den mer tillgänglig för allmänheten.

Läget på Blasieholmen innebär att Nobel Center måste vara en byggnad utan baksidor och

anknyta till de olika publika utemiljöerna på udden på Blasieholmen. Redan efter det första steget i tävlingen konstaterade juryn att det bästa läget för byggnaden är på den aktuella tomtens nordvästra hörn, med anknytning till stenstadens byggnadskvarter. Om byggnaden placeras i nordväst blir det möjligt att anlägga en väl belägen, attraktiv och solbelyst stadspark med kaj mot sydost. Samtidigt skapas möjligheter för lämpliga trafiklösningar och angöring.

Alla de tre finalistförslagen vidgar Hovslagargatan till ett vackert stadsrum. Det ger förutsättningar för bra entréplatser både för Nobel Center och för de omkringliggande fastigheterna. Placeringen av förslagen "Nobelhuset" och "A Room and a Half" medför att de flesta av de siktlinjer, som bedömts vara särskilt viktiga i den kulturhistoriska inventeringen, lämnas fria. Nationalmuseums baksida får också ett friare läge, vilket möjliggör såväl en eventuell framtida utbyggnad av museet som en bättre användning av parken bakom Nationalmuseum.

Två av förslagen är lägre än de intilliggande fastigheterna på Hovslagargatan. Det tredje förslaget, "Nobelhuset", reser sig måttfullt över den nivån, men har i gengäld en vertikal uppdelning med en horisontell fasadlinje som ansluter till existerande taklisthöjder.

Förslagen visar på möjliga entréer såväl mot Hovslagargatan som mot gångstråket i Blasieholmmsgatans förlängning, mot kajen och mot parken i sydost. Tillsammans med den nya parken skapas ett attraktivt stadsrum som tillför väsentliga kvaliteter till stadsmiljön som helhet. Platsen blir tillgänglig både för besökare till Nobel Center, Nationalmuseum och för flanörer på väg mot Skeppsholmen.

Dessa yttre rum och de möjligheter de erbjuder för framtida utveckling av både stadsliv och den kulturella miljön på Blasieholmen är av stor betydelse för Stockholm.

De tre förslagen tar emot besökare och länkar botten våningen med platsen på olika sätt. Medan "Nobelhuset" har en välkomnande vinterträdgård och två tydliga entréer, erbjuder "The Nobel Snowflake" små utskjutande tak som skydd för besökare. "A Room and a Half" gör botten våningen till en inbjudande sittbänk både utvändigt och invändigt.

Under tävlingens första steg kunde juryn konstatera att inget av de inlämnade förslagen lyckades redovisa hur ett nytt Nobel Center på ett tillfredställande sätt kunde förenas med att det befintliga Tullhuset bevarades. Men en ny, publik verksamhet på platsen ger istället stora möjligheter att levandegöra hamnmiljön på ett bättre sätt än idag. Alla tre förslagen gör det möjligt för besökare till Nobel Center och till den nya parken att anlända med båt och gör det också möjligt att även i framtiden angöra med fartyg och på så sätt bidra till att bevara och kanske t.o.m. förstärka platsens maritima karaktär.

Juryn ser gärna att en takterrass skapas på det nya centret för att göra det möjligt för allmänheten att komma upp och ta del av den storslagna utsikten över Djurgården, Ladugårdslandsviken och Stockholms inre hamnområde. Det är ett sätt att förstärka upplevelsen av Riksintresset Stockholms innerstad.

Trafik och angöring

Det centrala läget i kombination med tunnelbanan vid Kungsträdgården, som man nu desutom planerar att förlänga till Nacka, skapar goda förutsättningar för att merparten av besökarna till Nobel Center ska kunna anlända via kollektivtrafik eller till fots. Det är i god överensstämmelse med Stockholms stads uttalade strategi för framkomlighet.

Det är också önskvärt att många av besökarna till Nobel Center kan ta sig dit med båt. Det

gäller både kryssningsturister, som behöver ta sig direkt från sina fartyg, och besökande från andra delar av staden. SL utreder för närvarande linjestreckningar för kollektivtrafik med båt. Om sådana inrättas skulle busstrafiken till centret kunna reduceras påtagligt.

Det borde också kunna vara möjligt för Nobel Center att ta emot besökare som anländer i egna båtar samtidigt som det bör vara möjligt att angöra direkt mot kajen framför byggnaden med större skärgårdsbåtar. I alla tre förslagen finns goda förutsättningar för att anordna angöringsplatser och få korta vägar direkt från kajområdet till centret. Förslagen möjliggör även att förtöja andra gästande fartyg mot kajerna i anslutning till Nobel Center.

Samtliga förslag redovisar realistiska lösningar för angöring och tillfällig angöring av bussar och bilar. De tre förslagen har också anvisat programskrivna parkeringsplatser för personbilar i ett underjordiskt plan. Det förslag på tvärställda ramper inom byggnaden som "A Room and a Half" redovisar är dock enligt juryns expertis svårt att genomföra, eftersom det skulle innebära en alltför brant lutning.

Frågan om varuförsörjning, sophantering, fria höjder och anslutning till gatunätet liksom den övergripande trafiklösningen på Blasieholmen är av stor vikt för projektet, och utreds nu därför tillsammans med Stockholms stad. Enligt juryns uppfattning vore det en fördel för både miljö och trafiksäkerhet på Blasieholmen om en underjordisk körfar kan förlängas och även försörja det intilliggande Nationalmuseum.

Trafikfrågorna har inte varit utslagsgivande för juryns samlade bedömning.

Gestaltning och symbolvärde

Nobelprisets internationella betydelse, och den globala uppmärksamhet det har, gör att ett av de viktigaste och mest svårdefinierade kraven på byggnadens utformning har att göra med dess funktion som symbol för Nobelpriset och den relaterade verksamheten. Samtidigt som byggnaden ska utstråla kvalitet, värdighet och tidlöshet måste den uppfattas som inbjudande, öppen och levande.

Den planerade verksamheten i Nobel Center spänner från föreläsningar av Nobelpristagare med världsrykte till program för skolbarn från Stockholmsområdet i alla åldrar. I Nobel Center ska det finnas bra utrymmen för en omfattande vetenskaplig konferensverksamhet samtidigt som utställningar baserade på den allra modernaste interaktiva tekniken ska åskådliggöra Nobelprisens betydelse för mänskligheten. Tillfälliga utställningar och möjligheten att ta en kopp kaffe och njuta av omgivningarna ska locka till återbesök.

Förslaget "Nobelhuset" har enligt juryn dessa kvaliteter; en vacker och tidlös utformning som samtidigt är inbjudande och lätt tillgänglig. Den klassiska värdighet och öppenhet som präglar "Nobelhuset" är lätt att förknippa med Nobelverksamheten. Även om "Nobelhuset" har ett självständigt uttryck och en egen identitet samspelar det väl med omgivande stadsmiljö och byggnader.

Förslaget "A Room and a Half" har enligt juryns uppfattning en anspråkslöshet som är tilltalande. Materialen som föreslås signalerar också en hög kvalitet. Men uttrycket är enligt juryn alltför anonymt och återhållet för en byggnad som ska rymma Nobelverksamheten.

Förslaget "The Nobel Snowflake" har genom sin runda form och konkava glasytor ett helt eget och avvikande uttryck. Huset öppnar sig mot världen och väcker nyfikenhet. Det kan enligt juryn vara relevant för den allmänna publika verksamheten i centret, men är svårare att uppfatta som en väl avvägd symbol för Nobelverksamheten som helhet.

Inre miljö och organisation

Det är viktigt att byggnaden både kan ges en inre utformning som utstrålar gedigenhet, kvalitet och god funktion, samtidigt som interiörerna i en del sammanhang ska kunna förädlas till högtid. Dess interiörer skall präglas av samma värderingar och uttryck som redovisas under punkten "Gestaltning och symbolvärde" ovan.

Förslaget "Nobelhuset" motsvarar enligt juryn programmets krav på kvalitet i uttryck, material och utformning av den inre miljön. Det har en välordnad struktur med tydliga rum som är anpassbara samtidigt som de har arkitektonisk karaktär. Utställnings- och konferenslokalerna är placerade och utformade så att det är möjligt för besökare att på ett enkelt och logiskt sätt röra sig genom dem. Byggnadens generalitet är en tillgång eftersom de olika verksamheter- nas behov kommer att ständigt förändras. Entréer och kommunikationssystem är väl avvägda och orienterbarheten för besökare god.

Förslaget "A Room and a Half" har väl genomarbetade lösningar på de flesta programkraven, med vackra rum som ofta kopplas vertikalt i flera våningar. Ett stort arbete är nedlagt på att ge de olika delarna av verksamheten tydliga utrymmen och i synnerhet museiverksamheten är löst på ett elegant sätt. Planorganisationen är dock mer låst och vissa valda lösningar kan göra framtida förändringar svårare.

Förslaget "The Nobel Snowflake" har kreativa lösningar på samutnyttjande av en del ytor, och präglas av genomsiktighet för besökaren. Det är ett öppet hus för en bred kulturverksamhet. Samtidigt uppstår svårigheter att på ett naturligt sätt inordna de programskrivna verksamheterna i de runda våningsplanen. Många verksamheter där dagsljus skulle vara en kvalitet tvingas till indirekt ljus, trots att de ligger nära fasader. En stor del av de allmänna kommunikationerna tvingas ut mot byggnadens ytterväggar där det är svårt att uppnå några större sammanhängande ytor.

Nobelsalen

Den programskrivna stora mötessalen eller auditoriet utgör enligt juryn en väsentlig funktion i byggnaden. Den ska kunna utnyttjas för speciella och stora evenemang med upp till 1 400 deltagare, som vid den årliga Nobelprisceremonin. Samtidigt ska den vara så flexibel att den kan uppdelas och anpassas för många olika funktioner i samband med föreläsningar, vetenskapliga symposier, möten, mottagningar, banketter och andra slags scenprogram.

Om Nobelprisutdelningen flyttas till Nobel Center kommer Nobelsalens interiörer och byggnadens yttre gestalt att uppfattas som viktiga symboler för hela Nobelprisverksamheten. Det är därför viktigt att salen har en tydlig och väl utformad arkitektur som ger en vacker inramning vid högtidliga tillfällen.

Förslaget "Nobelhuset" har den mest särpräglade salen, som uppfyller de flesta av programmets önskemål. Den uppvisar en formmässig egenart som juryn finner lämplig för planerade evenemang. Förslaget redovisar möjligheter att anpassa salen för olika situationer och storlekar på publik, men inga möjligheter till uppdelningar i några parallellt pågående evenemang.

I förslaget "A Room and a Half" finns en traditionell föreläsningssal med halvcirkelform och radiella delningsmöjligheter. Salen är flexibel och väl fungerande för konferenser, föreläsningar och liknande evenemang.

Förslaget till Nobelsal i "The Nobel Snowflake" har en generell utformning med en delningsmöjlighet. Den är möjlig att utnyttja för olika sammanhang av vetenskaplig och/eller kulturell karaktär.

Miljö, hållbarhet

Det har i tävlingsprogrammet understrukits att byggnaden skall utformas med gedigna material och goda byggnadstekniska lösningar som gör det möjligt att vårda och underhålla byggnaden under lång tid.

Byggnaden skall ges sådana miljötekniska egenskaper att den vid bedömning enligt miljöklassificeringssystemet BREEAM kan nå någon av de allra högsta klasserna.

Föreslagna lösningar i samtliga tre förslag förefaller inte utgöra några problem för en hög BREEAM-klassificering och har därför inte varit utslagsgivande i juryns bedömning.

En annan viktig aspekt på långsiktig hållbarhet är att byggnaden ska vara utformad på ett så generellt sätt att den tål framtida förändringar utan stora resurskrävande ombyggnader. Byggnaden och den omgivande miljön ska också kunna göras tillgängliga, åtkomliga och trygga för alla. Detta har juryn lagt stor vikt vid i sitt bedömningsarbete.

Teknik och ekonomi

Ett av de tre huvudkriterierna vid utvärderingen är genomförbarhet, det vill säga förslagens förutsättningar för att verkligen kunna genomföras inom de ramar som ställts upp för projektet. De avser bland annat tekniska egenskaper, byggbarhet, byggkostnader och driftekonomi.

Efter jämförande tekniska bedömningar och kostnadsberäkningar förefaller förslagen "Nobelhuset" samt "A Room and a Half" kunna uppföras inom föreslagen kostnadsram, medan förslaget "The Nobel Snowflake" ligger något över den angivna nivån.

Vare sig de tekniska eller kostnadsmissiga aspekterna har varit utslagsgivande för juryns samlade bedömning.

Framtida expansion

Inget av de tre förslagen redovisar någon klar och övertygande lösning på den möjliga framtida expansion som tävlingsprogrammet efterfrågat. Frågan har ändå aktualitet och måste lösas senast i samband med vidare bearbetning av vinnande förslag till ett förslag för plansamråd under hösten 2014.

Juryn bedömer att de tre förslagen har likvärdiga förutsättningar för att möjliggöra en expansion om en sådan bedöms önskvärd. På motsvarande sätt är förutsättningarna för en minskning av byggnaden likartade.

Möjligheterna att förändra byggnadens storlek har inte varit utslagsgivande för juryns samlade bedömning. Generella strukturer som medger alternativt utnyttjande kan i viss mån istället ersätta tillkommande utbyggnad.

Juryns rekommendation

Juryn har imponerats av kvaliteten i finalistförslagen. Förslagen "Nobelhuset" och "A Room and a Half" uppvisar väl genomarbetade och vackra lösningar på de frågeställningar tävlingsprogrammet rest. Förslaget "A Nobel Snowflake" presenterar en ny och annorlunda lösning på programmets krav, även om en del vidare bearbetning krävs.

Vid en sammanvägd bedömning av de tre finalistförslagen, framstår förslaget "Nobelhuset" som det bästa. Det uppfyller på ett övertygande sätt de flesta av de krav som ställts i tävlingsprogrammet. Förslaget har ett elegant, tidlöst och vackert yttre uttryck som enligt juryn på ett övertygande sätt kan symbolisera Nobelverksamheten. Samtidigt har det en lätthet och öppenhet som är tilltalande. Byggnaden har också en tydlig och god planstruktur som kan tillåta framtida förändringar och en vacker Nobelsal. Byggnadens slanka form och måttfulla fotavtryck, skapar goda möjligheter för behagliga utemiljöer på byggnadens alla sidor. Det kommer att kunna vara till glädje inte bara för besökare till Nobel Center utan även för dem som söker sig till Blasieholmen för att besöka Nationalmuseum eller för en promenad i det vackra stadsrummet.

Juryn anser att förslaget efter en fortsatt bearbetning kan leda till en värdig, spännande och inbjudande byggnad för ett Nobel Center samtidigt som det kan bidra till en bättre, mer upplevelserik och vacker stadsmiljö på Blasieholmen.

Juryn utser därför enhälligt förslaget "Nobelhuset" till vinnare och föreslår arrangören, Nobelhuset AB och Nobelstiftelsen, att ta detta förslag som utgångspunkt för fortsatt utveckling och genomförande.

Stockholm 2014-03-24

Lars Heikensten

Olov Amelin

Lars Drangel

Elizabeth Hatz

Marika Hedin

Gunnar von Heijne

Karolina Keyzer

Anders Nylander

Inga Varg

Harriet Wallberg

Per Wästberg

Individuella omdömen

Nobelhuset

David Chipperfield & Christoph Felger, David Chipperfield Architects Berlin

Nobel Center är avsedd att bli en prominent, publik och allmänt tillgänglig byggnad med ett för många betydelsefullt innehåll. Ett Nobel Center borde därför enligt juryns uppfattning kunna tillåtas teckna sig högre än övriga byggnader. "Nobelhusets" eleganta och slanka yttre gestalt har en tydlig egen identitet som möjliggör att det kan upplevas som en fristående byggnad, samtidigt som det knyter an till stenstadens front. Genom sin tredelade uppbyggnad med sockel, mellanparti och takvåning ovan taklist, ansluter sig byggnaden till den traditionella byggnadsutformningen i Stockholms stenstad.

Juryn värdesätter att byggnaden är öppen och inbjudande, både med tanke på dess läge i ett område som kan utvecklas till en attraktiv allmän plats och mot bakgrund av Nobelstiftelsens uttalade ambition att söka kontakt med och öppna centret för allmänheten.

Byggnadens uttryck med Nobelsalen placerad som en krona högst upp har uppskattats av juryn. Det ger en stor upplevelse av staden från foajéer i anslutning till samlingshallen samtidigt som det gör det möjligt för de som rör sig i staden att följa de evenemang som där försiggår. Om lokalen används för utdelningen av Nobelpriset den 10 december varje år, kommer ljuset från prisutdelningen att lysa över staden.

Den redovisade fasadutformningen med mässingsskimrande vertikala element och glas har den upphöjda elegans och kvalitet som kan förknippas med Nobelprisets ställning. Detta slags arkitektur kräver stor precision och kvalitet vid utförandet, vilket måste säkerställas i den efterföljande projekteringsprocessen.

Det öppna markplanet, med entréer i tre riktningar, ger ett öppet intryck som även kan locka ströbesökare. Det är viktigt att denna del av fasaden bidrar till en trivsam miljö och inbjuder till att vistas i byggnadens omedelbara närhet. Entréhallen utgör ett invändigt torg, dit alla besökare till byggnaden kommer. Kopplingen till parken i sydöst genom den långa trädgårdsloggian känns inbjudande och behaglig.

En museibesökares vandring genom byggnadens olika trappor går att regissera till en spännande upplevelse. Den generella strukturen med ett mitskepp och två sidoskepp medför en god ljusföreling och gör att våningsplanens användning lätt kan skifta över tiden. Förutsättningarna är goda för att skapa väl fungerande konferensutrymmen och att skifta användning mellan konferenser och utställningar. Möjligen måste proportionerna på de riktigt långa utställningsrummen prövas eftersom rumshöjderna i det redovisade förslaget förefaller något låga i förhållande till längden. Juryn förutsätter att dessa proportioner studeras vidare under det kommande arbetet.

Juryn föreslår att transportsystemen studeras noga i eventuell kommande bearbetning av förslaget, för att säkerställa att in- och uttransport av besökare blir ett väl fungerande system.

Den stora samlingsalen har en oväntad och spännande form, som kan fungera väl både som inramning för evenemang i högtidliga sammanhang och för andra stora sammankomster. Juryn är dock inte övertygad om de material och färger som redovisats på interiörerna. Vid en fortsatt bearbetning bör bl.a. detta och möjligheten att dela av samlingsalen studeras vidare. Även frågan om en möjlig takterrass uppe på byggnaden bör som tidigare nämnts studeras under kommande projektering.

A Room and a Half

Johan Celsing, Johan Celsing Arkitektkontor

Denna byggnad har ett medvetet återhållet och precist uttryck. Arkitektens avsikt är att skapa en neutral fasad, som ett yttre ramverk för centrets många skiftande verksamheter. Under det andra steget i tävlingen har fasaden fått ett än mer generiskt uttryck. Juryn har sympati för byggnadens anspråkslösa framtoning men befarar att den kan bli väl anonym. Den kompakta uppbyggnaden och det lågmälda yttre innebär en risk för att Nobel Center får en svag och oklar identitet. Ett Nobel Center är inte bara en angelägenhet för Stockholm och Sverige, utan för världen. Byggnadens uttryck och framtoning i stadsmiljön bör ses också i detta ljus.

Juryn har däremot övertygats om att detaljering och materialbehandling motsvarar den kvalitet och gedigenhet som kan förknippad med Nobelverksamheten. Juryn har särskilt uppskattat den omsorg med vilken byggnadens sockel har utformats; här bildar den rumsligheter med sittbänkar, en skön plats att ta i besittning.

Den stora entréhallen förefaller kunna fungera väl med sina varierade rumsligheter och goda samband. Den dubbla rumshöjden är en välgörande rumslig kvalitet som möjliggör att höga föremål ställs ut i den allmänt tillgängliga utställningsdelen. Den stora öppningen ned mot det undre planet bidrar till att göra detta synligt och luftigt och binda samman utställningsytorna visuellt. Ljusföringen är väl genomtänkt och övertygande i hela byggnaden och genomblickar mellan planen kan göra interiören rik, nyanserad och spännande. Utställningsytorna är genomgående väl lösta och varierade.

Den stora samlingshalens halvcirkelform är ett väl beprövat koncept med utmärkta möjligheter till uppdelning. Men juryn anser att det rum som redovisats borde ges ett mer unikt och värdigt utseende för att kunna fungera väl vid en eventuell Nobelprisceremoni eller vid andra större evenemang.

Förslaget är skickligt genomarbetat med fin inlevelse i de olika verksamheternas art och rumsliga behov. Då en byggnad av denna art måste tillåta väsentliga förändringar över tid, kan det vara en fördel med en stor rumslig generalitet. Där kan den inkännande rumslösningen innebära en viss begränsning.

The Nobel Snowflake

Gert Wingårdh, Wingårdh Arkitektkontor

Den runda byggnad som föreslås är ett påtagligt annorlunda koncept än det som presenterades i tävlingens första steg. En rund byggnad är naturligen riktninglös och genom sin avvikande form även svår att relatera till angränsande bebyggelse. Den stora förtjänsten med detta förslag är istället det starkt förminskade fotavtrycket och den hanteringsbara platsen som detta medger. Det blir möjligt att skapa en stor generös yta att vistas på. Utformningen av denna yta är en av de finaste kvalitéerna i förslaget, men faller delvis utanför projektets räckvidd. Den rundade formen kan även ge brist på orientering och skyddade platser invid byggnaden. Det kompenseras delvis av inskjutande delar och utskjutande tak.

Juryn har tvekat inför byggnadens identitet och gestalt, som enligt arkitektens beskrivning är att uppfatta som ett allmänt kulturhus. Även om det i huset ska rymmas en bred, öppen verksamhet för allmänheten fungerar den valda utformningen mindre väl för Nobel Center som också ska vara en symbol för Nobelpriset och den relaterade verksamheten. En byggnad med glasfasader ger naturligen många insynsmöjligheter, men ibland på bekostnad av tydlig identitet. Glasytorna kan också ge reflektion, som gör fasaden mindre genomskinlig än avsett.

Genom de konsekvent anvisade rektangulära rumsformerna uppstår många mellanytor som kan vara svåra att utnyttja. Kommunikationsstråken tvingas ut mot periferin och det är därmed svårt att skapa sammanhängande, tydliga rum och större ytor. Många lokaler som skulle ha glädje av direkt dagsljuskontakt får endast indirekt ljus, vilket är mindre bra ur både energi- och upplevelsesynpunkt. Det lilla fotavtrycket har dessutom resulterat i stora ytor under mark utan möjlighet till dagsljus.

Entréplanet kan kännas spännande och aktivt med sitt stora atrium för vertikal kommunikation. Rulltrapporna blir en mäktig skulptural form som kan bli tilltalande. Det får dock till följd att nödvändiga funktioner inte får plats där man allra mest behöver överblick, ljus och yta. Den generositet som fanns i det första förslagets entréplan går förlorat genom det stora atriet och juryn är inte övertygad att detta på ett bra sätt kan fylla den samlade funktion som är avsedd.

De stora svängda glaselementen som utgör byggnadens fasad är både en teknisk utmaning och relativt dyrbara.